

VIRTAA UUSISSA UOMISSA

Monipuolinen, muutosjoustava alue, jossa innostutaan ja innostetaan. Ideat ja teot virtaavat, uusia uomia rakennetaan yhteisvoimin.

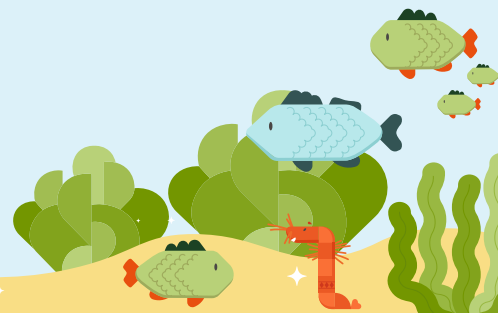
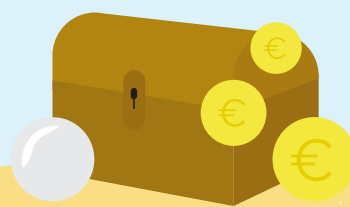
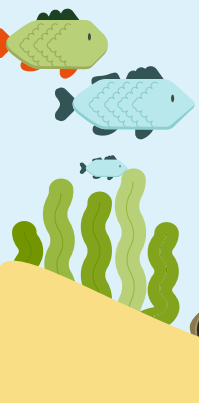
SISÄLTÖ

1. Virtaa tekemiseen, uusia uomia kehittämiseen	1
2. Tiivistelmä strategian valmisteluprosessista	1
3. Virrat ja rannat:	
Toiminta-alueen kuvaus ja nykytilan analyysi	2
Elinkeinot	2
Ympäristö ja infrastruktuuri	3
Väestö	3
Kansalaisyhteiskunta ja harrastukset	4
4. Seisovat vedet liikkeelle:Kehittämistarpeet	5
Elinkeinot ja alueen vetovoima.....	7
Väestö ja kansalaisyhteiskunta.....	7
Ympäristö ja infrastruktuuri	7
5. Uudet uomat - Valitut kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja niihin liittyvät toimet	9
6. Verkot vesillä - Rahoitussuunnitelma	14
7. Mylly pyörimään! Toimeenpanon kuvaus	15
Riskien ennakointi ja hallinta	16
Porukalla pyydyksille!.....	17
8. Seuranta ja arviointi	19

Liite 1: Kuvaus osallistavasta valmisteluprosessista

Liite 2: Dynaaminen verkostoanalyysi

1. VIRTAA TEKEMISEEN, UUSIA UOMIA KEHITTÄMISEEN

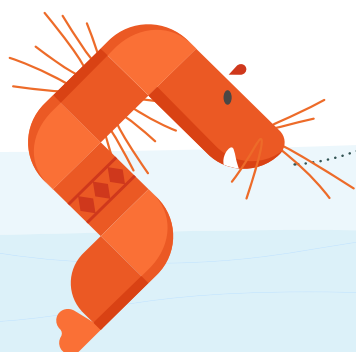

Tavoitteemme on monipuolinen, muutosjoustava alue, jossa innostutaan ja innostetaan. Ideat ja teot virtaavat, uusia uomia rakennetaan yhteisvoimin. Strategian kokoamiseen on osallistunut laaja joukko alueemme asiantuntijoita ja asukkaita. Tällä strategialla tarjoamme oman panoksemme alueemme kehittämiseen yhdessä muiden kanssa.

Olemme käyneet läpi tulevaisuusskenaarioita, maakunnan tulevaisuusnäkyviä, kuntien strategioita ja keskustelleet yrittäjien, kyläläisten, yhdistysaktiivien, elinkeinon kehittäjien ja koulutusalan osaajien kanssa. Strategiamme on koottu näistä aineista. Tämä ei ole ratkaisu kaikkiin alueen haasteisiin tai toiveisiin, vaan yksi osa alueemme kehittämisen kokonaisuutta. Leader-toiminnan kenttää ovat aloittavat- ja mikroyritykset, kansalaisyhteiskunnan kehittämisediat ja uutena myös maatalouden kokeilut. Toimimme yhteistyössä muiden kehittäjien kanssa.

Olemme valinneet strategiamme teemaksi veden. Joet ja järvet ovat tärkeitä maiseman osia, historiallisia kulkuväyliä, elinkeinon lähteitä ja kotiseutumme rakkaita kohteita. Olisitko arvannut, että alueellamme on yhteensä 256 järveä?

”Maskottimme” on Massi Massiainen, jonka esikuva on Lappajärvestä löytyvä jäännemassiainen (Mysis relicta), pieni äyriäinen josta harva on kuullut, mutta jolla on mielenkiintoinen elämäntarina. Leader-toiminnassa etsimme tällaisia piilotettuja helmiä ja jaostamme niistä elinvoimaa alueelle.

2. TIIVISTELMÄ STRATEGIAN VALMISTELU- PROSESSISTA

Strategian valmistelussa on hyödynnetty Tilastokeskuksen, THL:n, Kuntaliiton, Etelä-Pohjanmaan liiton ja MDI:n tilastoja alueen väestöstä, elinkeinoista ja taloudesta, eri organisaatioiden ennakkointietoja, alueella tehtyjä kyselyjä, asiantuntijaryhmiä sekä Leader-toiminnasta kertynyttä tietoa.

Tärkeässä roolissa painopisteiden valinnassa ovat olleet tulevaisuustyöryhmät, joiden keskustelut ovat tuoneet esiin alueen asukkaiden ja eri alojen asiantuntijoiden näkemyksiä. Tulevaisuustyöryhmät ovat auttaneet myös hahmottamaan Aisaparin roolia kehittämisen kentässä.

Kyselyt ovat antaneet alueen asukkaille mahdollisuuden osallistua valmisteluun poikkeusaikana. Aisapari-puntari antoi pohjatietoa asukkaiden arvoista ja tulee olemaan osa toiminnan vaikuttavuuden arviointia. Verkostoanalyysi on valmisteltu vuorovaikutuksessa alueen toimijoiden kanssa. Haastatteluilla on saatu tietoa verkostojen potentiaalista. Strategiasta pyydettiin lausunnot kunnilta, oppilaitoksilta, kehittämisorganisaatioilta ja nuorisovaltuustoilta.

Hallituksen jäsenistä koottu strategiatyöryhmä on ohjannut strategian valmistelua koko prosessin ajan. Aisaparin hallitus on käsitellyt prosessin etenemistä jokaisessa kokouksessaan valmistelun aikana.

**Olen Massi Massiainen.
Kuulun Massiaisten heimoon
(Mysis relicta) ja olen elänyt
kotijärveni syvänteissä jääkaudesta
saakka. Olen sitkeää sakkia.
Niin kuin Sinäkin.**

3. VIRRAT JA RANNAT: TOIMINTA-ALUEEN KUVAUS JA NYKYTILAN ANALYYSI

Aisaparin alue muodostuu kahdesta erilaisesta seudusta, Härmänmaasta ja Järvisseudusta. Näillä on erityyppinen maisema, elinkeinorakenne, historia, murre ja "kansanluonne", mikä luo mielenkiintoisen ja ennen kaikkea positiivisen jännitteen alueen sisään.

Aisaparin toiminnan tuloksena alueelle on syntynyt yhteistyötä ja uusia verkostoja. Seutukuntien rajat ovat toiminnallisesti kadonneet, mutta murteet säilyvät ja omasta kylästä ollaan ylpeitä. Alue on sopivan kokoinen ja muotoinen: asukkaita ja toimijoita on riittävästi eivätkä välimatkat muodostu liian pitkiksi. Leader-toiminta on vakiintunut ja yhteistyö sujuu luontevasti. Alue kuuluu kokonaisuudessaan Leader-toiminnan piiriin.

Kuva 1. Aisaparin toiminta-alue.

Elinkeinot

Aisaparin alueella elinkeinorakennetta hallitsevat kehittyneet energia-, rakennustuote- ja teknologia-teollisuus. Puutuote-, metalli- ja tekstiiliteollisuudella on vahvat perinteet ja ote nykypäivässä. Alumiiniteollisuuden kehittyneet kumppanuusverkosto toimii esimerkkinä muille aloille. Yritystoiminta on vahvaa ja yrittäjyyttä arvostetaan. Itsensä työllistäminen on alueella perinteisesti nähty mahdollisuutena. Avoimen sektorin osuus työpaikoista on muuta maata korkeampi, vaikka BKT onkin alhainen koko maahan verrattuna. Työllisyys on viime vuosina ollut koko alueella hyvä, työttömyysprosentti on ollut pääsääntöisesti alle 8 % (Lähde: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus). Osassa alueen yrityksiä on työtä enemmän kuin tekijöitä, mikä haittaa yritysten kehittämistä.

Luonnonvara-ala, joka sisältää perinteisen maa- ja metsätalouden, turvetuotannon, turkistarhauksen, maatalouskonevalmistuksen ja kalatalouden, on alueella vahva. Uusina toimijoina nousevat luontopalveluyrittäjät ja luontoa matkailutoiminnassa hyödyntävät toimijat. Etelä-Pohjanmaa tunnetaan ruuantuotannostaan ja paikallista ruokaa arvostetaan. Paikallinen jalostus ja lyhyet jakeluketjut vaativat vielä kuitenkin kehittämistä. Kuha-Suomen Kalatalousryhmä on aloittanut toimintansa vuonna 2022. Toimialue kattaa Aisaparin alueen lisäksi Pirkanmaan ja Hämeen alueen. "Järvestä lautaselle"-strategian keihäänkärjet ovat lähikalan, kaupallisen kalastuksen ja kalastusmatkailun edistämistä.

Matkailu on kehittynyt voimakkaasti 2000-luvulla ja siinä on kasvupotentiaalia edelleen. PowerPark-huvipuiston ympärille on syntynyt monipuolista toimintaa, joiden vaikutuksesta alueella on runsaasti majoituspalveluja tuottavia pieniä yrityksiä. Esimerkiksi Kauhavalla yöpymiset ovat lisääntyneet kymmenessä vuodessa 50 %. Kraatterijärven Geoparkista syntyy mahdollisesti toinen vetovoimatekijä.

Ympäristö ja infrastruktuuri

Kauhavan ja Lapuan tyyppillisten peltolakeuksien itäpuolella, Suomenselän vedenjakajalla, maisema on metsäisempää, järvien ja soiden täplittämää. Alue on muuta maakuntaa mäkisempää. Vuoret ja kukkulat ovat tärkeitä virkistysalueita myös muualta tulleille laskettelijoille ja retkeilijöille. Euroopan suurin kraatterijärvi Lappajärvi on merkittävä kalastusalue ja geologisine kohteineen se on matkailun vetovoimatekijä. Ähtärinjärven pohjoisosa tuo samoja mahdollisuuksia Lehtimäellä. Koko Ähtävänjoen vesistö sekä Lapuanjoki ovat tärkeitä loma-asumisen ja virkistyskäytön kohteita. Alueella on paikallisesti tärkeitä rakennettuja, kulttuurihistoriallisesti arvokkaita ympäristöjä. Alajärvellä on valtakunnallisesti merkittävä Alvar Aalto -keskus. Alueen vesistöt ovat tilaltaan pääosin joko tyydyttäviä tai heikkoja. Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen koskee myös Aisaparin aluetta. Asukkaat pitävät luontoympäristöä ja luonnossa liikkumista tärkeänä itselleen.

Ihmisten ja tavaroiden liikkuminen perustuu pääasiassa tieverkkoon. Helsinki-Oulu -rata kulkee alueen halki ja osa kaukojunista pysähtyy Kauhavalla ja Lapualla. Linja-autoliikenne on vähäistä. Alueen läpi kulkevat valtatie 19 ja 16 ovat kohtuullisessa kunnossa, mutta alemmalla tieverkolla on merkittävää korjausvelkaa. Kevyen liikenteen väyliä löytyy taajamista, kylillä olosuhteet ovat heikommat. Laajakaistayhteyksiä on rakennettu niin kylille kuin taajamiinkin, mutta katvealueita on edelleen niin valokuitu- kuin mobiiliyhteyksissä.

Alueella on hyvät pohjavesivarannot. Uhkana pohjavesille voivat olla sähköinfran rakentaminen (voimalat ja verkot) sekä asutuksen jätevedet. Vesihuollossa ovat haasteena pienet vesiosuuskunnat, joiden resurssit eivät välttämättä riitä verkoston korjauksiin ja kehittämiseen.

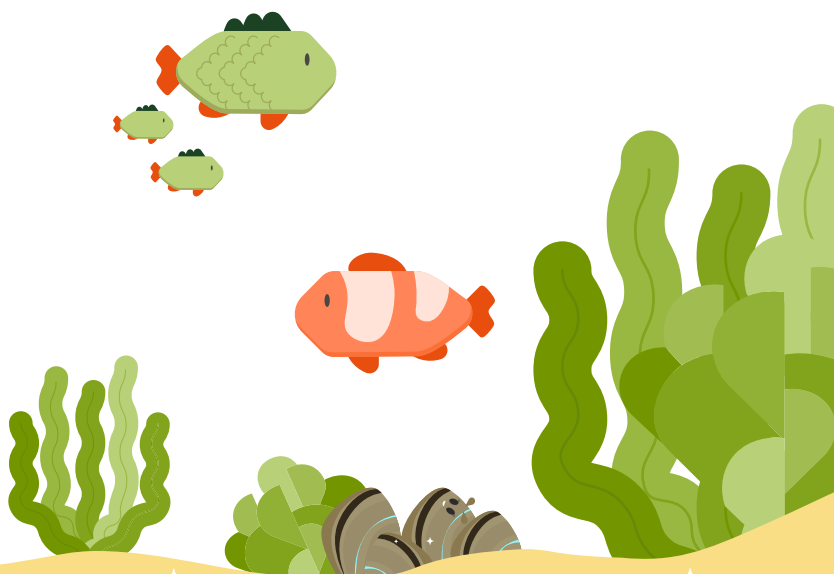
Kasvihuonekaasupäästöjä on tarkasteltu maakuntatasolla. Päästöjen trendi on ollut laskeva vuodesta 2003. Vain maatalouden päästöt ovat kasvaneet. Maatalouden päästöt muodostavat neljäsosan maakunnan kasvihuonekaasupäästöistä, joten se on merkittävä ala tulevien päästövähennysten kannalta. Maakunnassa tuotetaan energiaa noin 45 % käytetystä määrästä. 44 % tuotettiin tuulivoimalla (Etelä-Pohjanmaan liitto). Eniten energiaa maakunnassa kuluu maataloudessa ja asumisessa.

Väestö

Pääosa, runsas 73 % alueen asukkaista asuu ydinmaaseudulla. Harvaanasutulla maaseudulla asuu 3 % asukkaista. Paikalliskeskukseksi luokitellaan Lapuan kaupungin keskusta, ja kaupunkien läheinen maaseutu ja kaupungin kehysalue sijoittuvat Lapuan kaupungin eteläosiin, joka on lähempänä Seinäjoen kaupunkia. Laajimmat harvaan asutun maaseudun alueet taas sijoittuvat Alajärven kaupungin alueelle. Tilastokeskuksen lukujen perusteella Aisaparin alueen väestö vähenee vuoteen 2030 mennessä 10 prosentilla, yli 4 700 henkilöllä. Yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä kasvaa. Aisaparin vuonna 2020 tekemän kyselyn mukaan nuorista noin 23 % näkee itsensä 10 vuoden päästä asumassa nykyisessä kotikunnassaan, mutta 43 % arvelee asuvansa kaupungissa. Valtaosa poismuuttoa suunnittelevista oli lähdössä opiskelemaan. Poismuuttoa edistivät myös kaupunkien työllistymismahdollisuudet, palvelut, sosiaalinen ympäristö ja ilmapiiri.

Ydinmaaseutu	34381
Maaseudun paikalliskeskus	10768
Harvaanasuttu	1427
Kaupungin kehysalue	253
Kaupungin läheinen maaseutu	183
Muu	259
Yhteensä	47 271

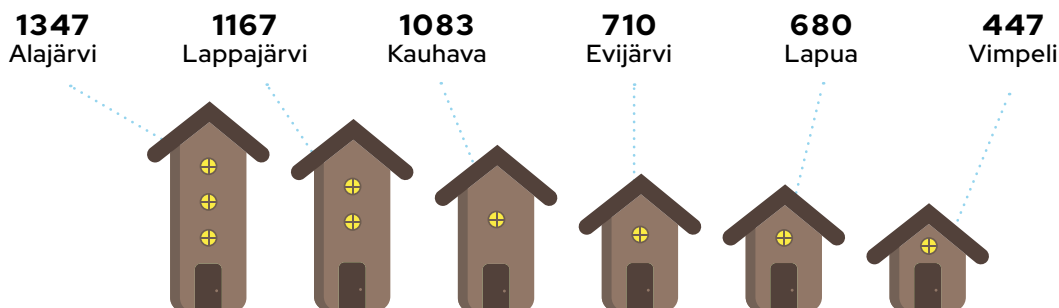
Taulukko 1. Väestö 2020 (Lähde: Tilastokeskus)

Alueen haasteena on työikäisen väestön väheneminen ja muuta maata matalampi tulotaso. Koulutustaso on maan keskiarvoa mutta nousee vähitellen, koska nuorempien ikäluokkien koulutustaso on vanhempia parempi. Alueen kunnissa sairastavuusindeksi on välillä 103–121, joten hyvinvointivajetta on jonkin verran. Maahanmuutto tuo alueelle uusia työntekijöitä ja asukkaita. Oppilaitokset rekrytoivat aktiivisesti ulkomailta opiskelijoita, jotka työllistyvät alueelle. Tämä näkyy erityisesti Lappajärvellä, jossa maahanmuuttajien osuus väestöstä on 5,1 %, kun koko maakunnan luku on 3,0 % (Tilastokeskus).

Kesäasukkaiden määrää on tilastojen perusteella vaikea arvioida, koska osa kesäasunnoista on alueen omien asukkaiden hallinnassa ja käytössä, mutta vapaa-ajanasukkaita tulee alueelle myös ympäri Suomen. Vapaa-ajan-asuntoja on Tilastokeskuksen mukaan alueella seuraavasti:

KESÄMÖKKIEN LUKUMÄÄRÄT KUNNITTAIN (2018)

Kuva 2. Vapaa-ajan asunnot alueella.

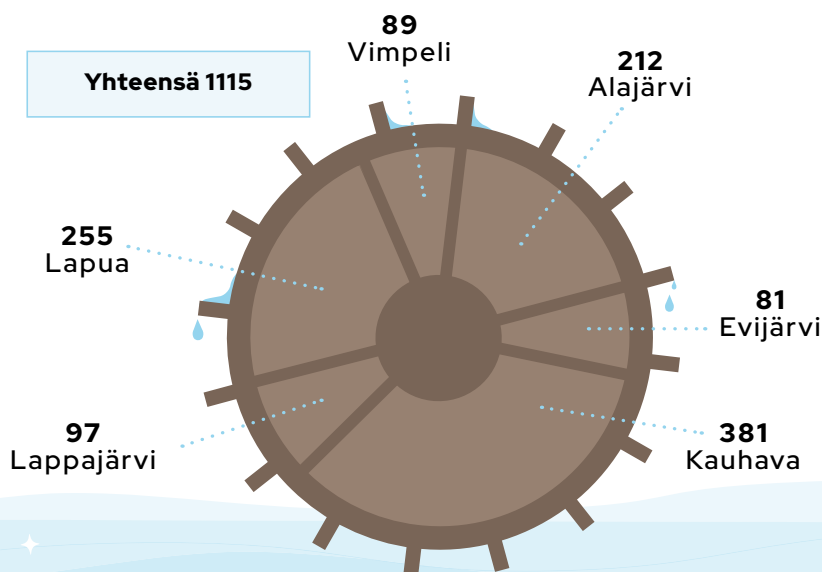
Kansalaisyhteiskunta ja harrastukset

Aisaparin alueen asukkaat ovat kotiseururakkaita ja aktiivisia niin työssä kuin vapaa-ajallaan. Yhdistystoiminta on vireää, alueella on 100 kylää ja yli tuhat yhdistystä. Aisaparin hankehakijoina on jatkuvasti uusia toimijoita. Talkootyön määrä on hankkeissa suuri, mikä kertoo toimijoiden sitoutumisesta. Vastuu oman kotiseudun tulevaisuudesta nähdään yhteisenä. Aktiivisuus on kerryttänyt osaamista kehittämisrahoituksen hyödyntämisessä. Toisaalta väestön väheneminen ja vanheneminen muuttavat yhteisöjä ja asukkaiden verkostoja. Aktiivisuus suuntautuu entistä enemmän pop up -tyyppiseen osallistumiseen.

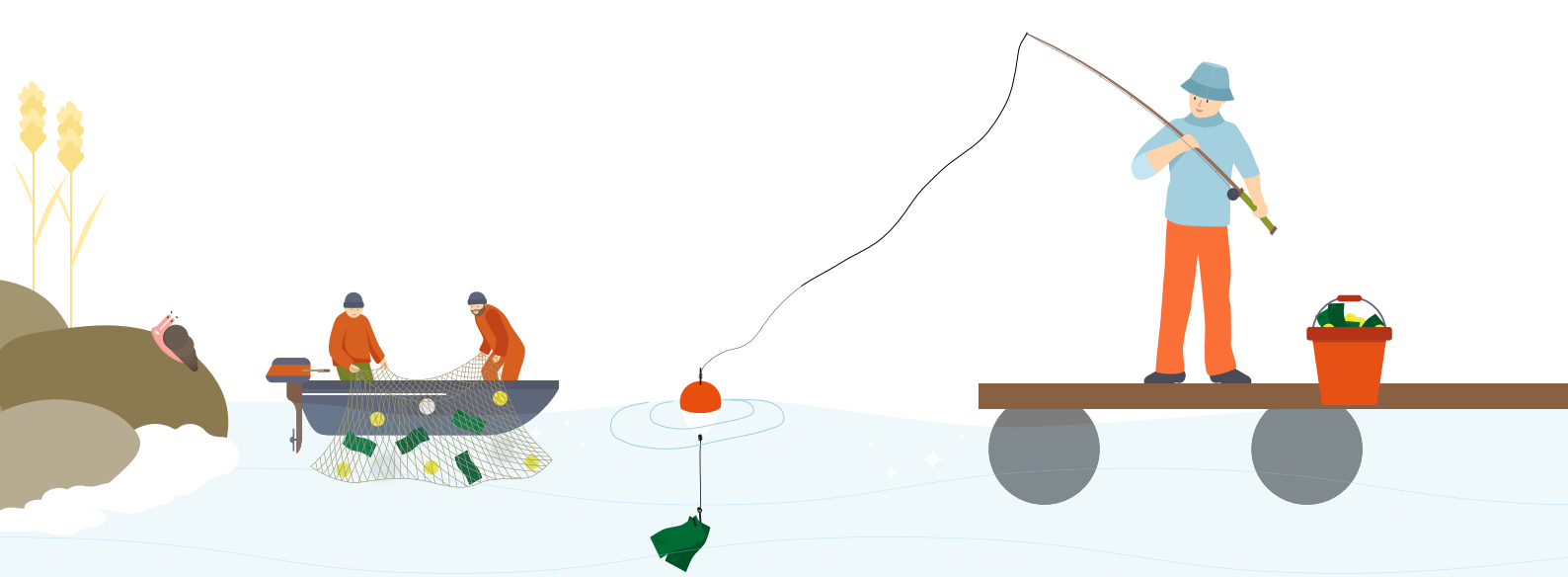
THL:n kouluterveyskyselyn mukaan Aisaparin alueen nuorten tyytyväisyys elämään on lisääntynyt viime vuosina – noin 70 % nuorista on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä elämäänsä. Pojat kokevat enemmän yksinäisyyttä kuin tytöt. Toisaalta heillä tuntuu olevan enemmän kiinnostavia harrastusmahdollisuuksia, samoin pojat kokevat vaikutusmahdollisuutensa paremmiksi.

Urheilu ja kulttuuri ovat alueen asukkaille rakkaita. Omat joukkueet, teatterit, museot sekä taide tuovat väriä arkeen ja mahdollisuuksia kohtaamisiin. Harrastusmahdollisuudet koetaan hyviksi läheisyyden ja matalien kustannusten ansiosta.

YHDISTYKSET AISAPARIN ALUEELLA 2022 (PRH)

Kuva 3. Yhdistysten määrä alueen kunnissa.

4. SEISOVAT VEDET LIIKKEELLE: KEHITTÄMISTARPEET

Kehittämistarpeiden määrittely on tehty alueen toimijoiden kanssa tulevaisuustyöryhmissä. SWOT-nelikenttä on työstetty Aisaparin hallituksesta kootun strategiaryhmän sekä nuorisosaaston kokouksissa. Mahdollisuuksia, vahvuuksia, uhkia ja heikkouksia on tarkasteltu eri teemojen näkökulmista.

Alueen sisäisten tekijöiden lisäksi tarpeisiin ja voimavaroihin vaikuttavat ulkoiset jännitteet ja megatrendit. Ulkoisten tekijöiden hahmottamisessa on käytetty Sitran megatrendianalyysia. Sisäisistä muutosvoimista merkittävimmät ovat väestön muutokset ja yhteisöllisyyden uudet muodot. Ulkoisista tekijöistä nousevat esiin epävarma maailmantilanne ja ilmastonmuutoksen vaikutukset elinkeinoihin ja yrityksiin.

Valmistelun aikana useissa ryhmissä ja keskusteluissa nousi esiin tiettyjä teemoja, jotka toistuvasti puhuttaessa niin elinkeinoista, kansalaisyhteiskunnasta kuin maataloudestakin. Näitä olivat tieto, osaaminen, digitaalisuus, viestintä ja yhteistyö. Tulevaisuustajuus -työpajassa tämä muotoiltiin seuraavasti: Osaaminen perustuu tietoon, digitaalisuus on väline niin oppimiseen kuin tulokselliseen toimintaan, ja yhteistyö vaatii toteutuakseen hyvää viestintää.

Tässä luvussa kehittämistarpeita on kuvattu eri näkökulmista: Elinkeinot ja alueen vetovoima, väestö ja kansalaisyhteiskunta, ympäristö ja infrastruktuuri. Lopuksi strategisia valintoja varten kehittämistarpeet ryhmiteltiin sen perusteella, miten Leader-toimintatavalla voidaan niihin tarttua.

VERKOSTOMAINEN VALTA VOIMISTUU

**TULEVAISUUS-
VALTA**

**UUDENLAISET
HEIMOT JA
YHTEISÖT**

VAHVUUDET

- Vahva identiteetti ja toimeliaisuus sekä halu kehittää ja kehittyä
- Osataan nähdä mahdollisuuksia vaikeissakin tilanteissa
- Kuntien tuki kehittämistyölle
- Luonto, erityisesti vesistöt
- Puhdas ja turvallinen ympäristö, oma tila
- Aukkaat pitävät luontoympäristöä tärkeänä itselleen
- Yritysten toimivat verkostot
- Ihmisen kokoiset yhteisöt ja luottamus
- Aktiiviset toimijat & talkootyön tekemisen perinne
- Vahva maataloussektori ml koulutus ja koneellisuus
- Pienyritysten suuri määrä ja yritysmyönteisyys

**KESKITETYT PÄÄTÖKSET
VAI LAAJA OSALLISTAMINEN?**

HEIKKOUEDET

- Alueen ja työpaikkojen vetovoima
- Tieyhteydet, tietoliikenneyhteydet, heikkenevä infra
- Ikärakenne ja huoltosuhde
- Pienten yhteisöjen haavoittuvuus
- Tiedon hyödyntämisen ja osaamisen puutteet eri aloilla
- Vanhakantaisuus
- Epäonnistumisen pelko
- Ruokaketjujen yksipuolisuus ja haavoittuvuus
- Maatalous- ja metsäympäristön monimuotoisuus heikkenee jatkuvasti
- Osaamisen puute ja riittämättömät resurssit estävät tehokasta ilmastotyötä ja siirtymää kestävään toimintaan
- Nuorten aktiivisuuden tapoja ei ymmärretä
- Monipaikkaisuuden mahdollisuuksia ei tunnisteta

**TEKNOLOGIA
SULAUTUU
KAIKKEEN**

**YMPÄRISTÖN
HYÖTYKÄYTTÖ
VAI SUOJELU?**

EKOLOGISELLA JÄLLEEN- RAKENNUKSELLA ON KIIRE

**REILU VAI
ERiarvoistava
SIIRTYMÄ?**

**VÄESTÖ
IKÄÄNTYY
JA MONI-
MUOTOISTUU**

MAHDOLLISUUDET

- Nuorten uudet arvot ja tavat toimia & osallistuminen.
- Yhteistyö yli sektorirajojen
- Ilmastotoimien tuomat uudet ansaintamahdollisuudet: uusiutuva energia ja hiilen sidonta
- Luonto ja ympäristö hyvinvoinnin lähteenä
- Maatalous omavaraisuuden edistäjänä
- Kansainvälistyminen, maahanmuutto
- Digitaalisuus – virtuaaliset verkostot
- Etätyö ja monipaikkaisuus, etäopiskelu
- Rohkeus uudistua ja kokeilla uutta
- Maaseudun merkityksen ja arvostuksen kasvu
- Osa-aikaisen ja sivutoimisen yrittäjyys taloutta uudistamassa

**RATKAISUT
MAHDOLLISUUTENA VAI UHKANA?**

UHAT

- Väestön voimakas väheneminen (työikäinen väestö)
- Yhteisöllisyyden rapautuminen väestörakenteen muuttuessa
- Työvoimapula saa yritykset siirtymään muualle
- Ennakoimattomat kriisit
- Energian ja tuotantopanosten saatavuuden ja hinnan vaihtelut
- Ilmastomuutos lisää ravinteiden huuhtoutumista vesistöihin ja uhkaa luonnon monimuotoisuutta
- Julkisen talouden ongelmat ja rahoituksen väheneminen
- Keskittymiskehitys
- Sairastavuus

**TYÖN JA
KULUTUKSEN
MUUTOS**

TALOUS HAKEE SUUNTAA

KESTÄVYYSVAJE

Elinkeinot ja alueen vetovoima

Yrittäjyys ja toimeliaisuus ovat alueellamme vahvoja. Toimialat ja yritykset ovat monipuolisesti verkostoituneita, mukana myös kansainvälisiä yrityksiä ja yksittäisiä innovaattoreita.

Verkostot vahvistavat yrityksiä ja luovat mahdollisuuksia kasvuun. Yhteistyö yritysten, koulutuksen ja tutkimuslaitosten kesken on useille uutta, ja sitä on kehitettävä. Tarvitaan uusia taitoja johtamiseen, verkostojen hyödyntämiseen ja yhteiskehittämiseen.

Vetovoiman ja pitovoiman keskeisiä elementtejä ovat: Yhteisöjen avoimuus, työnantajien ennakkoluulottomuus, paikkariippumaton työ, palvelut ja ympäristö. Monipaikkaisuuden ja etätöiden mahdollisuudet on otettava käyttöön ja kehitettävä kausiasukkaille soveltuvia palveluita.

Kansainvälisten yritysten hyvät käytännöt on saattava kansainvälistymistä vasta suunnittelevien käyttöön. Yrityksiltä ja yhteisöiltä edellytetään halua ja osaamista uudistua, jotta toiminta muuttuvassa ympäristössä on tuottavaa ja mielekästä. Osaamisen kehittämisen ja koulutuksen lisäksi tarvitaan uudistumista tukevaa ilmapiiriä. Nuorten aktiivisuutta tukemalla tehdään tulevaisuuden yrittäjiä.

Matkailualan potentiaalin hyödyntäminen edellyttää infrastruktuurin (reitistöt, opasteet, latauspisteet) ja palveluiden kehittämistä. Tämä tarjoaa mahdollisuuden uuteen yrittäjyyteen, joka voi olla osa-aikaista tai sivutoimista. Infrastruktua ja palveluista hyötyvät myös paikalliset asukkaat.

Elintarviketuotannossa tarvitaan uutta osaamista, monipuolistamista ja uusia jakeluketjuja. Kriiseihin varautuminen ja omavaraisuus parantavat kannattavuutta silloinkin, kun kaikki on hyvin.

Väestö ja kansalaisyhteiskunta

Vähenevä työikäinen väestö näkyy työvoimapulana yrityksissä, vaikka työvoimaa tulee maatalouteen, palvelualoille ja teollisuuteen ulkomailta. Kiinnittyminen kotiseutuun on nuorisobarometrin mukaan lisääntynyt, ja nuorten panosta kannattaa hyödyntää paikallisessa kehittämisessä. Kansainvälisyys kiinnostaa, ja Leader-toiminta voi tarjota mahdollisuuksia ensimmäiseen kontaktiin ulkomaille ja verkostoitumiseen kansainvälisesti.

Hyvinvointi koostuu fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen elämän rakennuspalikoista ja yhdistykset ja yhteisöt ovat tärkeitä tekijöitä kaikilla osa-alueilla. Vahva yhteisöllisyys ja yhdessä tekemisen perinne ovat voimavaroja, jotka on pidettävä elossa ja liikkeessä. Osallisuuden kokemus ja merkityksellisyyden tunteen syntyminen edellyttää, että kaikilla on mahdollisuus päästä mukaan toimintaan suunnittelijoina, toteuttajina tai osallistujina.

Yhteisöjen jatkuva oppiminen, verkostoituminen ja uusien toimintojen kehittäminen tarvitsee tukea. Uudenlaisia yhteisöjä tulee kannustaa mukaan alueen kehittämiseen perinteisten rekisteröityneiden yhdistysten kanssa. Yhdistysten välinen yhteistyö parantaa yhteisön muutosjoustavuutta. Yhdistyksiä tulee kannustaa yhteistyöhön ja jakamaan tehtäviä. Yhteisöjen jäsenet ja talkoolaiset tarvitsevat tukea: koulutusta, verkostoja ja tunnustusta.

Ympäristö ja infrastruktuuri

Perinteisen luonnonvara-alan uusiutuminen ja yhteensovittaminen päästövähennysvaatimusten kanssa on alueelle lähivuosina hyvin tärkeää. Maa-seudun arvostuksen kasvu ja kiinnostus lähiruokaa ja kotimaan matkailua kohtaan tuovat mahdollisuuksia.

Energiaomavaraisuuden nosto lisää alueen muutosjoustavuutta ja kriisien sietokykyä. Hajautettu energiantuotanto lisää energiaturvallisuutta ja vahvistaa paikallistaloutta. Maatalouden yhteyteen rakennettava biokaasutuotanto parantaa ruuantuotannon kannattavuutta.

Yritysten logistiikka edellyttää käyttökelpoisia tieyhteyksiä, joten teiden kunnosta on huolehdittava. Toisaalta asukkaiden liikkuminen ja liikkumisen tarpeet on mietittävä uudestaan, kun energian hinnavaihtelut vaikuttavat huomattavasti elinkustannuksiin. Liikenteen uudet palvelumuodot vaativat paikallisia kokeiluja. Liikenteen sähköistyminen on otettava huomioon latausinfraa rakentamalla. Kevyen liikenteen edellytyksiä taajamien ulkopuolella on parannettava.

Vesihuollon toimivuus myös harvaanasutuilla alueilla ja kylissä on turvattava tukemalla vesiosuuskuntia uudistamaan laitteistoja ja tarvittaessa yhdistämään toimintonsa palvelun turvaamiseksi.

Ilmastonmuutokseen varautuminen aiheuttaa muutostarpeita alueen elinkeinoihin. Turvetuotanto on supistunut voimakkaasti ja on tarve löytää uusia tapoja työllistyä. Kriisit ja yllättävät muutokset toimintaympäristöstä voivat viedä huomion pois pitkän aikavälin kestävästä ratkaisusta, jotka vievät koko yhteisöä kohti kestävyyttä ja vakautta. Ilmastonmuutoksen tuomat vaatimukset ovat myös mahdollisuus. Teemassa tarvitaan edelläkävijöitä ja heidän tukijoitaan, joiden avulla voidaan tuoda esiin muutoksen mahdollisuudet alueelle. Asukkaiden aktiivisuus ekologisessa jälleenrakennuksessa, varautumisessa ja omavaraisuudessa tarvitsee tukea ja tietoa vaikuttavista toimista.

ALUEEN TARPEIDEN RYHMITTELY

Ydintehtäviin liittyvät kehittämistarpeet

Teemoja, jotka Leader-periaatteiden ja yhdistyksen tarkoituksen mukaisesti kuuluvat yhdistyksen ydintehtäviin. Näissä teemoissa Aisapari on myös luonteva verkoston johtaja, esim. kylien kehittäminen.

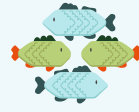
- Yhteistyön vahvistaminen
- Yhteisöjen aktiivisten toimijoiden tukeminen
- Positiivisen vahvistaminen ja asukkaiden tarpeista lähtevä toiminta ja palvelut
- Ennakkoluulottomat kokeilut, ideointi
- Monimuotoiset elinkeinot, erilaisten yrittäjyyden muotojen tukeminen
- Verkostomaisen toimintatavan kehittäminen
- Ruohonjuuritason kansainväliset verkostot
- Asukkaille tärkeiden ympäristöjen kunnostus
- Ympäristöosaamisen lisääminen

Ydintehtäviä tukeviin teemoihin liittyvät tarpeet

Näissä teemoissa Aisapari on ketterä toimija. Teemat ovat Leader-periaatteiden mukaisia ja sopivat Leader-toimintaan. Olemme tärkeä osa näiden teemojen paikallisia verkostoja, esim. elinkeinojen kehittäminen.

- Digitalisaatio ja viestintäosaaminen
- Nuoret osaksi kehittämissyhteistyötä
- Mahdollisuus aktiiviseen elämään osana yhteisöä
- Yritysten verkostot ja osaaminen
- Yritysten, tutkimuslaitosten ja oppilaitosten yhteistyö
- Monipaikkaisuuden mahdollisuudet
- Uudet yritykset
- Luonnon monimuotoisuuden tukeminen
- Paikallinen ekologinen jälleenrakennus
- Yhteisöjen kriisivalmius
- Omavaraisuustason nosto
- Etätöiden ja -opiskelun lisääntyminen

Yhteistyökumppaneiden nousevat kehittämistarpeet

Näissä teemoissa verkoston johtajuus ja pääasiallinen toimijuus on yhteistyökumppaneillamme, mutta näiden edistäminen myös Leader-toiminnalla voi olla strategisesti järkevää.

- Kuntien ja kolmannen sektorin yhteistyö
- Asukkaiden hyvinvoinnin takaaminen muuttuvissa olosuhteissa
- Vanhenevan väestön palvelut
- Yrittäjyyskasvatuksen uudet muodot
- Oppimisen ja osaamisen ylläpidon mahdollistaminen yrityksissä
- Oppimisen alustat ja verkostot yrityksille
- Alueen näkyvyys
- Maaseudun uudet asukkaat ja tekijät
- Yritysten kansainvälistyminen
- Joustavat tuotanto- ja materiaaliketjut
- Ilmastonmuutokseen varautuminen
- Vesihuollon toimintavarmuus

Vaikuttavat taustalla

Nämä ovat teemoja, joihin Leader-toiminnalla ei ole mahdollista tai järkevää juuri osallistua, mutta ne voivat olla vaikuttamassa myös Leader-toiminnan onnistumiseen.

- Kuntien tehtävien uudelleenjärjestely
- Sopeutuminen vanhenevaan väestöön
- Syrjäytymisen ehkäisy
- Sote-palveluiden uudet palvelumuodot
- Uudet oppimisympäristöt
- Toisen asteen oppilaitosten kehitys
- Maatalouden kehitys: ruuantuotannon omavaraisuuden ja kriisivalmiuden nostaminen
- Siirtymä vähähiiliseen yhteiskuntaan
- Liikenneinfran kehittäminen
- Ennakoimattomat kriisit ja niihin reagoiminen

Viestintä, osaaminen, digitalisaatio

Vaikuttavat taustalla

Ollaan mukana

Tukevat

Ydintehtävät

5. UUDET UOMAT - VALITUT KEHITTÄMISEN PAINOPISTEET, TAVOITTEET JA NIIHIN LIITTYVÄT TOIMET

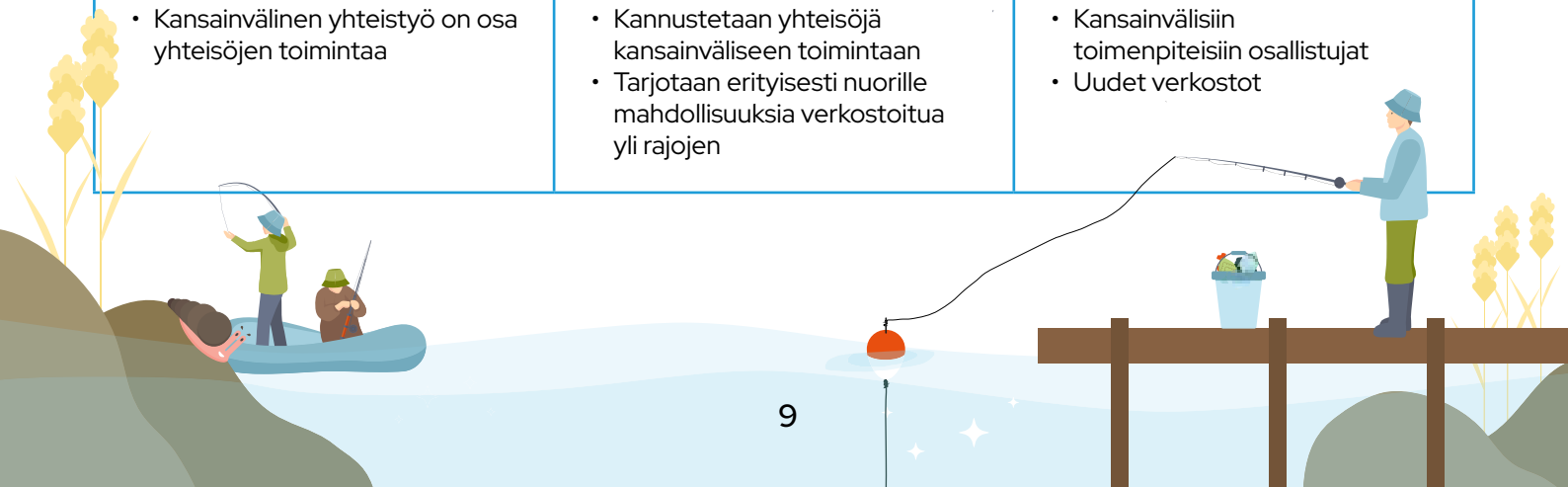
Kehittämistarpeista johdetut painopisteet eli virrat ja tavoitteet (purot) on valittu niin, että Leader-toiminnalla voidaan tehokkaasti niitä edistää ja lisäksi on tiedossa, että alueella on riittävästi toimijoita näitä asioita toteuttamaan. Strategiassa on kaksi painopistettä: Monimuotoisten yhteisöjen virta ja Monimuotoisen talouden virta. Lisäksi strategiassa on läpileikkaavina teemoina Älykäs maaseutu, Yhteisellä veneellä ja Uusia uomia.

MONIMUOTOISTEN YHTEISÖJEN VIRTAA

Yhteistyön ja osaamisen puro

Yhteisöjen toiminta vastaa ihmisten tarpeisiin. Vuorovaikutusta ja osallisuutta luodaan paremmalla viestinnällä. Kansainvälinen yhteistyö antaa virikkeitä omaan toimintaan ja kannustaa kehittymään. Yhteisöt kehittyvät ja toimivat joustavasti muuttuvassa maailmassa. Digitaalinen infra ja alustat tuovat toimintaa ja palveluja ihmisten lähelle.

Tavoiteltu muutos	Toimenpiteet	Mittarit
<ul style="list-style-type: none"> Yhteisöjen toiminta vastaa ihmisten tarpeisiin ja sitä voidaan muokata joustavasti Digitaalisuus palvelee asukkaita ja toimintaa 	<ul style="list-style-type: none"> Käyttäjälähtöinen suunnittelu osaksi yhteisöjen toimintaa Yhdistysten päivittäminen, verkostojen ja yhteistyön edistäminen Digitaalisen infran edistäminen ja digitaalisuuden hyödyntäminen toiminnassa ja verkostoissa 	<ul style="list-style-type: none"> Järjestetyt koulutukset/työpajat Osallistujat, määrä Yhdistystoimintaa kehittävät toimenpiteet Digitaalista infraa ja palveluja edistävät toimenpiteet Tyytyväisyys harrastusmahdollisuuksiin (Puntari)
<ul style="list-style-type: none"> Yhteisöt ovat avoimia, toiminta on saavutettavaa kaiken ikäisille Yhteisöjen välillä tehdään toimintaa palvelevaa yhteistyötä 	<ul style="list-style-type: none"> Toimijoiden viestintäosaamisen kehittäminen ja uusien toimintatapojen kokeilu Yhteistyöverkostojen luominen ja kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Viestinnän koulutukset/työpajat Osallistujat, kpl Osallistuvien yhdistysten uudet toiminnot ja jäsenmäärä Uudet verkostot ja yhteistyötoimet, määrä Muutokset toiminnassa (haastattelut)
<ul style="list-style-type: none"> Kansainvälinen yhteistyö on osa yhteisöjen toimintaa 	<ul style="list-style-type: none"> Kannustetaan yhteisöjä kansainväliseen toimintaan Tarjotaan erityisesti nuorille mahdollisuuksia verkostoitua yli rajojen 	<ul style="list-style-type: none"> Kansainvälisiin toimenpiteisiin osallistujat Uudet verkostot

Hyvinvoinnin puro

Saavutettava ja turvallinen ympäristö parantaa asukkaiden toimintamahdollisuuksia ja edistää terveyttä. Tämä koskee niin fyysistä kuin sosiaalista ympäristöä. Yhdenvertaisuuden edistäminen parantaa kaikkien hyvinvointia.

Tavoiteltu muutos	Toimenpiteet	Mittarit
<ul style="list-style-type: none">Kylien fyysinen ympäristö on turvallinenHarrastuspaikkoja rakennetaan ja kunnostetaan kestävästi ja käyttäjiä ajatellenDigitaaliset ratkaisut monipuolistavat harrastusmahdollisuuksia	<ul style="list-style-type: none">Harrastuspaikkojen rakentaminen ja korjaaminenTurvallisuussuunnitelmatDigitaaliset ratkaisut harrastamisen mahdollistajinaKierto- ja jakamistalouden hyödyntäminenInvestointien laatu ja muunneltavuus	<ul style="list-style-type: none">HarrastuspaikkainvestoinnitTurvallisuussuunnitelmatToteutetut digitaaliset harrastuspalvelutKierto- ja jakamistaloutta hyödyntävät investoinnitMonikäyttöisyyttä parantavat investoinnitElinkaariajatteluun liittyvät kehittämistoimet
<ul style="list-style-type: none">Yhteisöt ja yhteistoiminta osallistumisen ja kohtaamisen paikkoina	<ul style="list-style-type: none">Yhdenvertaisuusosaamisen parantaminenTurvallisen tilan periaatteet yhteisöihin	<ul style="list-style-type: none">Yhdenvertaisuutta edistävät toimenpiteetOsallisuuden kokemus (Puntari)
<ul style="list-style-type: none">Yhdistykset ovat aktiivisesti mukana fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämässä	<ul style="list-style-type: none">Uusien toimintamallien kehittäminen ja kokeileminen hyvinvoinnin edistämiseksi	<ul style="list-style-type: none">Uudet toimintamallitOsallistuneet yhteisötOsallistuneet ihmiset

Kestävien yhteisöjen puro

Ilmastonmuutoksen uhkien kartoittaminen ja niihin varautuminen onnistuu kestävästi, kun ratkaisut mietitään paikallisesti. Yhteisöjen muutosjoustavuus ja resurssitehokkuus mahdollistaa asukkaille ekologisen elämäntavan. Luonnon monimuotoisuuden, vesistöjen ja geologisen historian kannalta tärkeistä kohteista pidetään huolta.

Tavoiteltu muutos	Toimenpiteet	Mittarit
<ul style="list-style-type: none">Yhteisöt ovat muutosjoustavia ja osaavat sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin	<ul style="list-style-type: none">Varautumiseen ja omavaraisuuteen liittyvät tiedonvälitys, koulutus ja investoinnit	<ul style="list-style-type: none">Muutosjoustavuutta ja sopeutumista parantavat toimenpiteetToimenpiteisiin osallistujat
<ul style="list-style-type: none">Yhteisöissä osataan toimia resurssiviisaasti ja ekologisesti	<ul style="list-style-type: none">Yhteisöjen suunnitelmat resurssiviisaaseen arkeenPaikalliset ratkaisutInvestoinnit riskien hallintaan ja ekologiseen arkeen	<ul style="list-style-type: none">Resurssiviisautta ja ekologista arkea edistävät toimenpiteetKehittämistöimiin osallistuvat henkilötYhteisöjen ja asukkaiden kokemus muutoksesta (haastattelut)
<ul style="list-style-type: none">Ympäristön tärkeistä kohteista huolehditaan	<ul style="list-style-type: none">Ympäristön hoidon aktivointia, tiedotusta, suunnittelua ja investointeja	<ul style="list-style-type: none">Ympäristökohteiden kunnostus ja suunnitelmatYmpäristötalkoisiin osallistujat

MONIMUOTOISEN TALOUDEN VIRTA

Monipuolisen yrittäjyyden puro

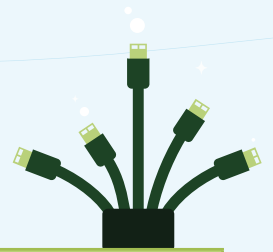
Tavoitteena uudet yritykset ja uudet toimialat, myös olemassa olevat yritykset vahvistuvat ja löytävät uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Yritykset hyödyntävät tutkimus- ja tuotekehitystietoa liiketoiminnan kehittämisessä.

Tavoiteltu muutos	Toimenpiteet	Mittarit
<ul style="list-style-type: none">Yrittäjyys on kiinnostava vaihtoehto työllistymiseen, uusia asioita uskalletaan kokeilla	<ul style="list-style-type: none">Yrittäjyyden mahdollisuuksien esille tuominen ja nuorten yrittäjyyden, osa-aikaisen yrittäjyyden ja yrityskokeilujen tukeminenAktivointia, neuvontaa ja tukien kohdentamista paikallisille yrityksille	<ul style="list-style-type: none">Yrittäjyyttä edistävät toimenpiteetUudet tuetut yrityksetUusien yritysten määrän muutos vuositasolla
<ul style="list-style-type: none">Olemassa olevat yritykset vahvistuvat ja kokeilevat uutta liiketoimintaa	<ul style="list-style-type: none">Kehittämisen ja kokeilujen tukeminen	<ul style="list-style-type: none">Startti-tuetTuetut yrityksetPaikallisten palveluiden kehittyminen (Puntari)
<ul style="list-style-type: none">Yritykset seuraavat ja hyödyntävät TKI-tietoa, tietoa on helposti saatavilla	<ul style="list-style-type: none">TKI-verkostojen kehittäminen, yritysten aktivointiTuotekehitystä, uudistavia kokeiluja ja paikallista jalostusta edistäviä toimenpiteitä	<ul style="list-style-type: none">Elinkeinolliset yhteistyötoimetTuotekehitystä edistävät toimetOsallistuneet yritykset

Uudistuvien elinkeinojen puro

Tavoitteena on yritysten vahva osaaminen digitalisaatiossa, taloudessa, johtamisessa ja kansainvälistymisessä. Verkostot tukevat yritysten oppimista ja kehittymistä. Paikkariippumaton työ ja yrittäminen ovat luonnollinen osa paikallistaloutta.

Tavoiteltu muutos	Toimenpiteet	Mittarit
<ul style="list-style-type: none">Yrityksissä ymmärretään osaamisen merkitys ja innostutaan uuden oppimisesta ja digitalisaatiosta	<ul style="list-style-type: none">Kannustetaan osaamisen kehittämiseen ja tiedon etsimiseenKannustetaan ottamaan käyttöön digitaalisuuden mahdollisuudetMadalletaan kansainvälistymisen kynnyksiä	<ul style="list-style-type: none">Osaamista lisäävät toimenpiteetDigitalisaatiota edistävät toimenpiteetOsallistuvat yritykset
<ul style="list-style-type: none">Aktiiviset yritysverkostot tukevat osaamisen kehittämistä	<ul style="list-style-type: none">Edistetään yritysverkostojen syntymistä ja kehittämistä	<ul style="list-style-type: none">Verkostoitumista edistävät toimenpiteetYritysryhmähankkeet
<ul style="list-style-type: none">Yritykset kehittävät rekrytointi- ja henkilöstöosaamistaan ja työntekijät hyödyntävät joustavia etätyömahdollisuuksia	<ul style="list-style-type: none">Lisätään osaamista koskien rekrytointia ja johtamistaPerustetaan ja kehitetään etätyötiloja ja yhteisöllisiä työtiloja	<ul style="list-style-type: none">Rekrytointi- ja henkilöstöosaamista koskevat toimenpiteetUudet ja kehittyvät etätyötilat ja yhteisötEtätyötä koskevat kehittämistoimenpiteet

Ilmastosopeutumisen ja muutosjoustavuuden puro

Tavoitteena ovat muutosjoustavat ja vastuullisesti toimivat yritykset, joiden yritystoiminta on osa ekologista jälleenrakennusta. Älykkyys ja innovatiivisuus ovat liiketoiminnan ytimessä.

Tavoiteltu muutos	Toimenpiteet	Mittarit
<ul style="list-style-type: none">Yritysten ilmastotietoisuus lisääntyy ja sitä hyödynnetään yritystoiminnassa	<ul style="list-style-type: none">Tuetaan yrityksiä siirtymässä uusiutuvaan energiaan ja energiatehokkuuden parantamisessa tiedotuksella, neuvonnalla ja investointituellaEdistetään ilmastosopeutumiseen liittyvää liiketoimintaa	<ul style="list-style-type: none">TiedotustoimenpiteetYritysten investoinnitMuutos yritysten toiminnassa, haastattelut
<ul style="list-style-type: none">Ymmärrys ekologisen jälleenrakennuksen vaatimista toimista lisääntyy ja uudet ideat pystytään muuttamaan liiketoiminnaksi	<ul style="list-style-type: none">Edistetään jakamistalouden ja kiertotalouden hyödyntämistä liiketoiminnassa	<ul style="list-style-type: none">KehittämistoimenpiteetOsallistuneet yrityksetMuutokset yritysten toiminnassa, haastattelut
<ul style="list-style-type: none">Vastuullisuuden merkitys liiketoiminnassa ymmärretään ja osataan tuoda se osaksi kannattavaa liiketoimintaa	<ul style="list-style-type: none">Edistetään vastuullisuuden kehittämistä ja arviointiaTuetaan yritysten älykkäitä ja innovatiivisia ratkaisuja liiketoiminnan muutoksessa.	<ul style="list-style-type: none">KehittämistoimenpiteetOsallistuneet yrityksetMuutokset yritysten toiminnassa, haastattelut

LÄPILEIKKAAVAT TEEMAT

Valmistelun aikana esiin nousseista teemoista osa valittiin ns. läpileikkaaviksi teemoiksi, koska ne koskevat niin yrityksiä kuin yhteisöjäkin. Näiden toteuttaminen pelkästään yhdellä hankemuodolla vain joko yrityksissä tai yhteisöissä jättäisi paljon potentiaalia ja kehittämismahdollisuuksia käyttämättä. Lisäksi Älykäs maaseutu -teema tukee valittuja kehittämistavoitteita läpileikkaavana teemana.

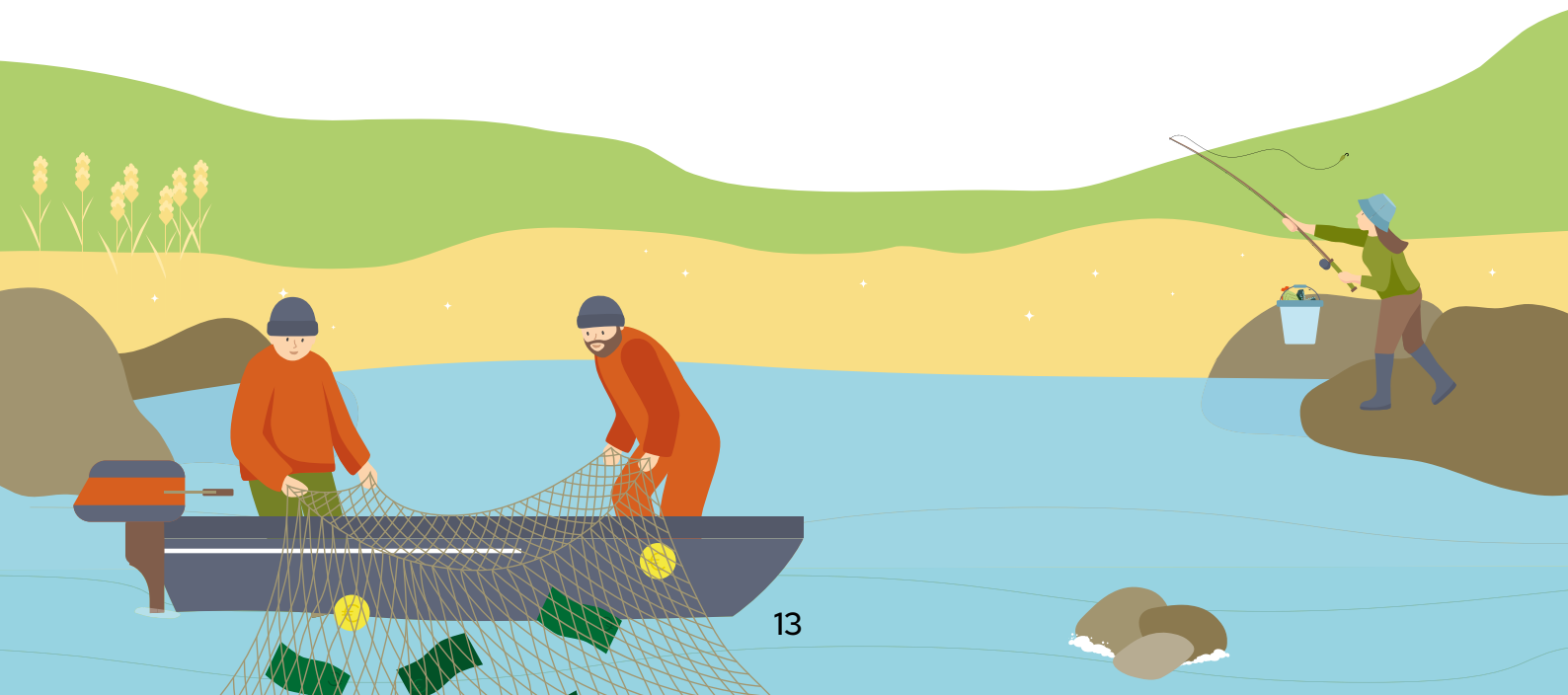
VALITUT LÄPILEIKKAAVAT TEEMAT OVAT:

- 1. Älykäs maaseutu:** Tieto, osaaminen, digitaalisuus, palvelumuotoilu, ilmasto ja ympäristö
- 2. Yhteisellä veneellä:** Me-henki, yhteistyö, yhdenvertaisuus, osallisuus
- 3. Uudet uomat:** innovaatiot, muutosjoustavuus, liiketoiminnan kehittäminen, uudet avaukset ja toimijat

Läpileikkaavat teemat ohjaavat hankkeiden valintaa. Jokaisen rahoitettavan hankkeen on toteutettava jotakin läpileikkaavaa teemaa valittujen tavoitteiden lisäksi.

MÄÄRÄLLISET TAVOITTEET

- Tuettavat yritykset yhteensä **50 kpl** - joista uudet yritykset **25 kpl**
- Ympäristö – ja ilmastotoimien määrä **25 kpl**
- Älykkäät kylät hankkeiden määrä **5 kpl**
- Talkootyö **60 000 tuntia**
- Osallistuvat yhteisöt **200 kpl**
- Kansainvälisiin hankkeisiin osallistuvat yhteisöt **10 kpl**
- Älykäs maaseutu -teemaa edistävät toimenpiteet **75 kpl**
- Me-henki, yhteistyö, yhdenvertaisuus, osallisuus – teemaa edistävät toimenpiteet **50 kpl**
- Uudet uomat: innovaatiot, muutosjoustavuus, liiketoiminnan kehittäminen -teemaa edistävät toimenpiteet **75 kpl**

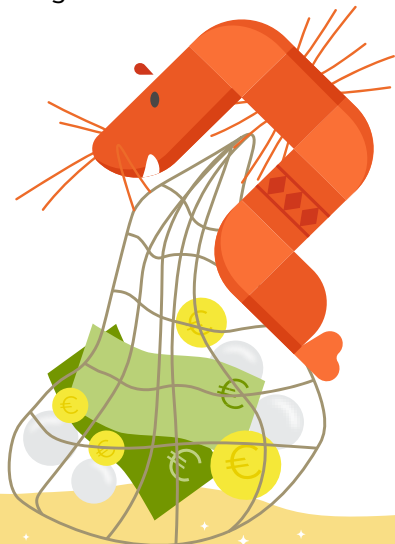
6. VERKOT VESILLÄ - RAHOITUS- SUUNNITELMA

Toiminnan rahoitussuunnitelma on laadittu siitä lähtökohdasta, että julkisen tuen osuus pysyy samansuuntaisena kuin edellisellä ohjelmakaudella. Haettu julkinen rahoitus oli suunnitelmassa 10 miljoonaa euroa. Tästä maa- ja metsätalousministeriön toimittaman laskukaavan mukaan toimintarahana osuus on 1,45 miljoonaa ja hankkeille jää jaettavaksi 8,55 miljoonaa. Yksityisen rahoituksen kertymän tavoite on 35 % kokonaisrahoituksesta. Myönnetty rahoitus näkyy oheisista kuvista.

Rahoitus jakautuu teemojen kesken seuraavasti: "Monimuotoiset yhteisöt" teemassa toteutetaan enemmän yleishyödyllisiä investointeja ja kehittämistä, johon kuluu julkista rahoitusta enemmän hanketta kohden. Tästä syystä siihen varataan 60 % rahoituskehyksestä. "Monimuotoinen talous" teemaan varataan 40 % kehyksestä. Teemassa ovat yritystuet, joihin sitoutuu vähän julkista rahoitusta, vaikka niitä on määrällisesti paljon. Tässä teemassa toteutetaan myös elinkeinollisia kehittämishankkeita ja yritysryhmähankkeita.

Leader-rahoituksen lisäksi hyödynnetään erityisesti nuorten kansainvälisten verkostojen rakentamisessa ERASMUS-rahoitusta. Kalaleaderin julkinen rahoitus tulee Euroopan Meri-, kalatalous ja vesiviljelyrahastosta, valtiolta ja kunnilta. Seuraamme mahdollisuuksia eri rahoitusohjelmissa ja lähdemme ennakkoluulottomasti hankekumppaniksi strategiaa toteuttaviin hankkeisiin.

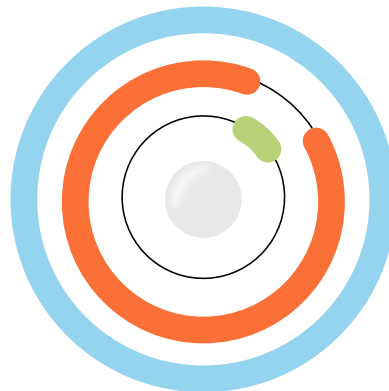

JULKISESTA RAHOITUKSESTA

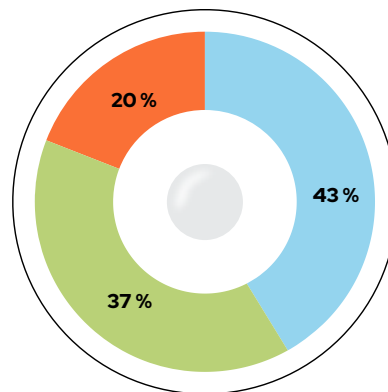
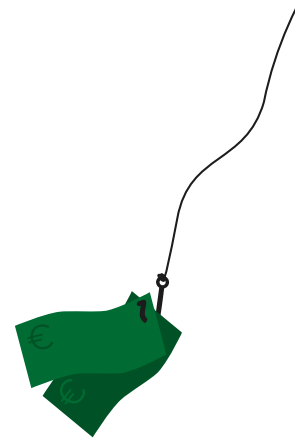
Monimuotoiset yhteisöt

Monimuotoinen talous

JULKINEN RAHOITUS

- Rahoitus yhteensä 7,93 milj.
- Hankkeille jaetaan 6,66 milj.
- Toimintaraha 1,266 milj.

JULKISEN RAHOITUKSEN JAKAUTUMINEN

- EU 3 409 599
- Valtio 2 933 841
- Kunnat 1 585 860
- Yhteensä 7 929 300

7. MYLLY PYÖRIMÄÄN! TOIMEENPANON KUVAUS

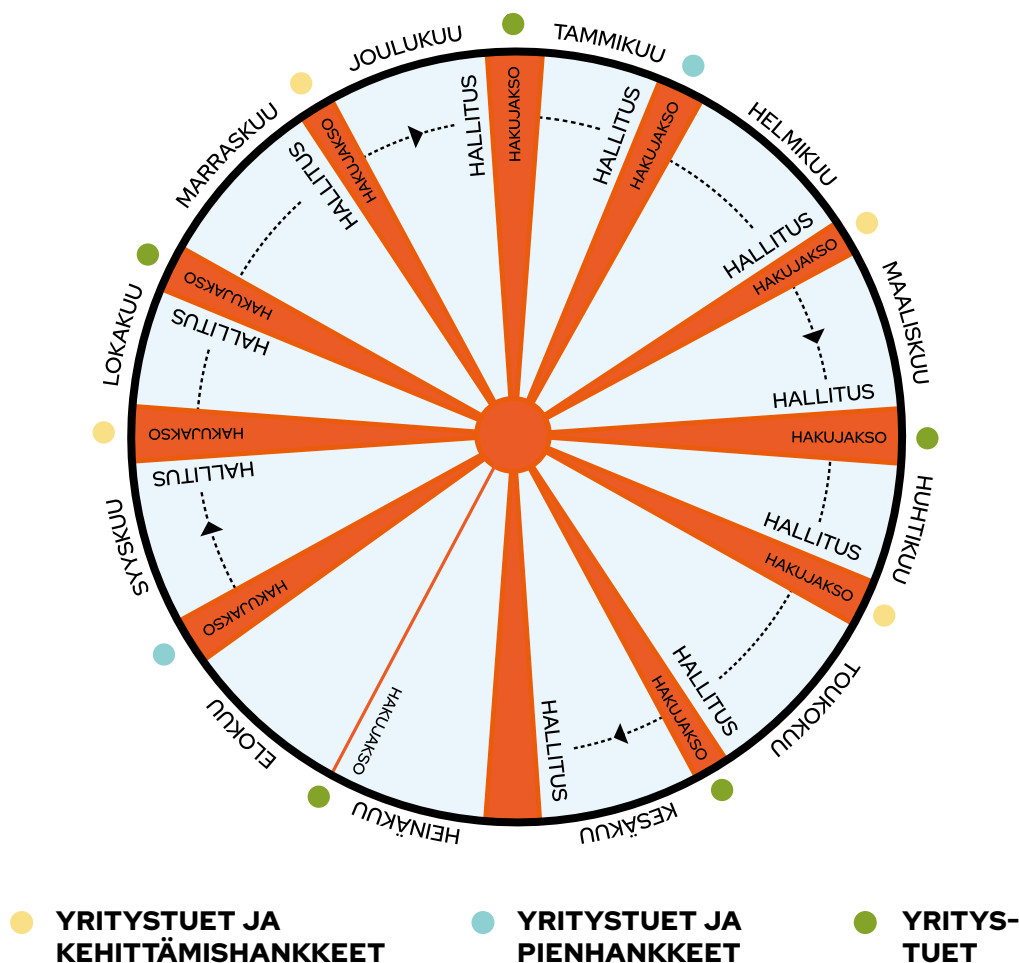

Strategian tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista toimintaa. Kauden alussa painottuvat strategiset hankkeet, joilla valmistellaan kehittämistoimia ja investointeja. Hyvä etukäteissuunnittelu käytettävän rahoituksen suhteen, selkeä viestintä ja yhteistyö verkoston asiantuntijoiden kanssa ovat tärkeitä jokaisessa teemassa.

Aktivoinnissa, verkostoitumisessa ja viestinnässä käytetään tehokkaasti digitaalisia välineitä ja ympäristöjä, mutta Aisapari on edelleen saavutettavissa ja tavattavissa myös kasvokkain toimistolla, tapahtumissa, etätyötiloissa ja hankekohteissa. Tiedottaminen ja aktivointi sisältävät perinteisen viestinnän lisäksi webinaareja, seminaareja, tutustumismatko-

ja, kilpailuja, jotka liittyvät kulloinkin työn alla olevaan kehittämisteemaan. Hankehakuun liittyen tehdään koulutuspaketteja ja hyödynnetään muita olemassa olevia materiaaleja. Hakuinfoja toteutetaan sekä verkossa että lähikoulutuksina ja niitä toistetaan hakujaksoittain. Lisäksi tarjotaan asiakaskohtaista neuvontaa.

Hakujaksojen avulla kerätään hakemukset yhteen niin, että vertailun ja valinnan avulla saadaan rahoitettavaksi parhaiten strategiaa toteuttavat hankkeet. Hallitus päättää teemahakujen sisällön ja ajankohdat ja valitsee rahoitettavat hankkeet. Valintakriteerien käytöllä varmistetaan strategian tavoitteiden toteutuminen.

Kuva 4. Hankekäsittelyn vuosikello: Hallitus kokoontuu 11 kertaa vuodessa. Yrityshankkeita käsitellään jokaisessa kokouksessa, teemahakuja on 2 krt/vuosi ja kehittämishankehakuja 3-4 vuodessa.

Myös Aisaparin omassa toiminnassa kehitetään digitaalisuutta, me-henkeä ja älykkäitä ratkaisuja. Strategian seuranta, hakijoiden aktivointi ja koulutus sekä sisäinen yhteistyö siirtyvät entistä enemmän digitaaliseen muotoon. Samaan aikaan henkilöstön liikkuvuus ja Aisaparin näkyvyys alueella viehdään uudelle tasolle, kun hyödynnetään alueella toimivia etätyötiloja omassa toiminnassa. Tavoitteena on hyvän ja joustavan palvelun lisäksi joustava kulurakenne muuttuvien tilanteiden varalta. Me-henki, digitaaliset ratkaisut ja joustavuus edistävät työhyvinvointia.

Riskien ennakointi ja hallinta

Leader-toimintaan liittyvät riskit voidaan jakaa itse toimintaa uhkaaviin sekä tavoitteiden toteutumiseen liittyviin riskeihin. Toimintaa uhkaavat tekijät liittyvät hankkeiden toteutumiseen, ihmisiin sekä tietojärjestelmiin. Tavoitteiden toteutumisen riskit liittyvät toimintaympäristön äkillisiin muutoksiin, kuntayhteistyöhön ja seurannan epäonnistumiseen. Toimintaan liittyviä riskejä hallitaan ja poikkeamia käsitellään ennen kaikkea laatukäsikirjan ohjeiden avulla. Aisaparin laatukäsikirjassa on kuvattu keskeiset prosessit, työtavat ja työvälineet.

Toimintaa uhkaavia tekijöitä hallitaan säännöllisellä kuntayhteistyöllä ja avoimella tiedottamisella luottamushenkilöille. Strategian toteutuminen varmistetaan seurannan hyvällä suunnittelulla ja säännöllisillä raporteilla hallitukselle.

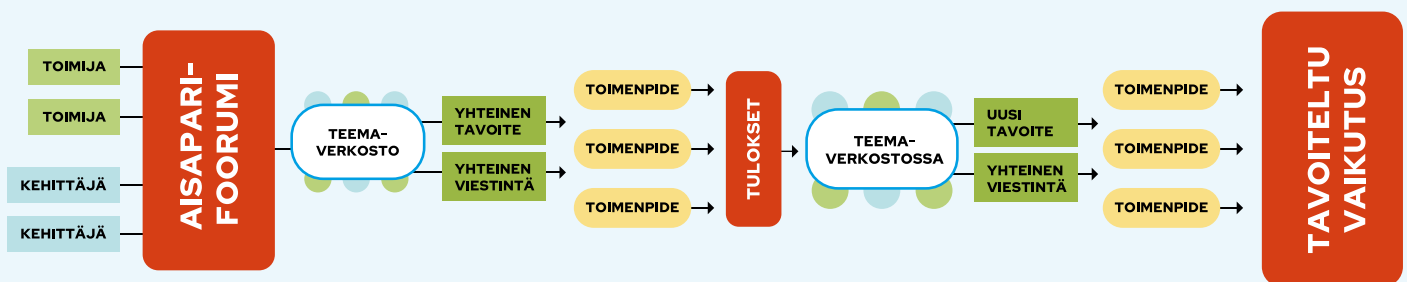

Porukalla pyydyksille!

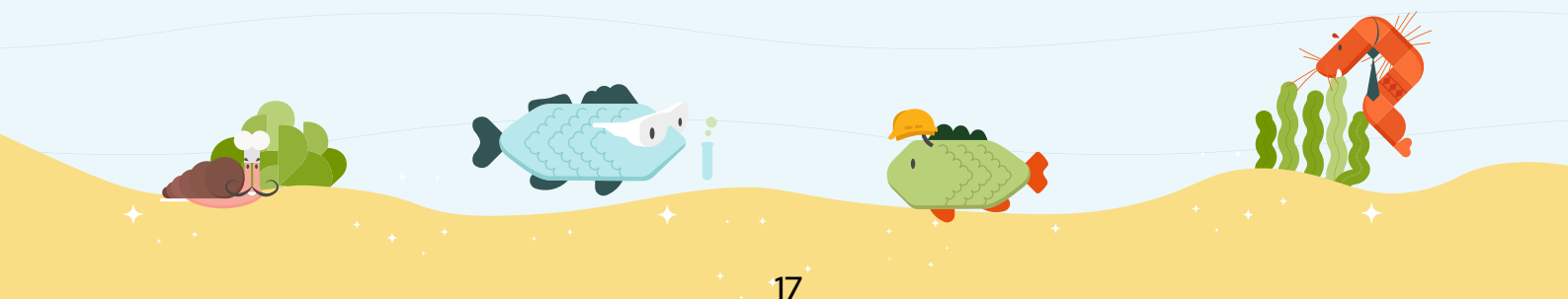
Aisapari on verkostanalyysin avulla tunnistanut roolinsa eri kehittämisteemoissa. Joissain teemoissa olemme verkoston vetäjiä ja vastuussa toiminnan käynnistämisestä, toisissa toimimme toisten vetämien verkostojen tukena. Kylien kehittämisessä olemme alueellamme verkoston vetäjiä, elinkeinojen kehittämisessä tuemme kuntien ja kehittämissyhtiöiden toimintaa osana niiden verkostoja. Ilmasto- ja ympäristötyössä verkostoja ohjaavat kunnat ja Aisapari toimii alueen yhdistysten ja kylien tukena. Jokaisessa verkostossa, jossa Aisapari toimii, voimme lisätä verkoston sisäistä vuorovaikutusta ja näin tehostaa verkoston toimintaa. Aktiivinen osallistuminen erilaisiin verkostoihin antaa kehittämistyöhön tarpeellisia syötteitä uusista ideoista.

Jo valmisteluvaiheessa olemme hakeneet verkostokumppaneita, jotka tukevat strategian teemoihin liittyvässä aktivoinnissa ja toimivat edelläkävijöinä. Aisapari-foorumi eli kevätkokouksen yhteydessä järjestettävä seminaari Aisaparin sidosryhmille toimii verkoston kokoajana ja innostajana. Foorumille määritellään vaikuttavuustavoitteet joiden perusteella sisältö ja jatkotoimenpiteet suunnitellaan.

Teemakohtaisia verkostotapaamisia, kuten kylien kumppanuuspöytiä, järjestetään vuosittain. Nämä tukevat hankkeiden suunnittelua ja yhteistyötä. Hankkeitaisten verkostojen rakentamista edistetään hankeneuvonnan osana kannustamalla yhteistyöhön. Aisapari toteuttaa tiedonvälitystä yhdessä teeman asiantuntijoiden kanssa niin, että tiedotukseen yhdistetyllä aktivoinnilla ja teemahauilla saadaan teeman kehittäminen käyntiin. Yhteistyöllä verkoston kanssa päästään resurssien tehokkaaseen käyttöön ja torjutaan mahdollisesta rahoituksen vähäisestä johtuva resurssien väheneminen.

Kuva 5. Verkostojen kokoaminen ja toiminta yhteisen teeman ja tavoitteen hyväksi.

UUSIA UOMIA EUROOPPAAN - KANSAINVÄLISET KEHITTÄMISKUMPPANIT

Kuva 6. Yhteistyökumppanit Euroopassa. Kuvassa huomioitu yhteiset hankkeet ja muu yhteistyö.

Nuorten tavoittamiseksi tehdään suunnitelma, joka sisältää jatkuvaa tiedottamista ja säännöllisesti toistettavia kampanjoita. Jatkuvalla näkyvillä ololla varmistetaan, että uudet ikäluokat löytävät Aisaparin nuorisotoiminnan ja kampanjoilla tuodaan esiin ajankohtaisia teemoja.

Aisaparin hallituksen nuorimmista jäsenistä on koottu työryhmä, joka kommentoi toimintaa nuorten aikuisten näkökulmasta ja osallistuu nuorten aktivointiin.

Etelä-Pohjanmaan neljä Leader-ryhmää jatkavat yhteistyötä, jota on suunniteltu tehtäväksi mm. seuraavissa teemoissa: kylien kehittäminen, viestintä ja osaaminen, kansainvälisyys, ympäristö ja ilmasto

sekä nuoret. Yhteistyö Suomen Leader-ryhmien välillä jatkuu ainakin teemoissa nuoret, kansainvälisyys ja luontomatkailu. Etelä-Pohjanmaan Liiton kanssa on sovittu yhteistyöstä hankkeiden ohjaamisessa sopiviin rahoitusohjelmiin.

Kansainvälisten kumppaneiden kanssa on kartoitettu yhteisiä tavoitteita ja teemoja. Yhteistyötä jatketaan olemassa olevien kumppaneiden kanssa suunnitelmallisesti. Rahoituskauden vaihtuminen aiheuttaa tauon hankkeisiin, mutta yhteistyötä on sovittu jatkettavan seuraavissa teemoissa: Kylien kehittäminen, luontomatkailu, kestävä energia ja nuoret. Yhteistyö lähtee luottamuksesta, ja kansainvälisessä toiminnassa panostetaan hankkeiden lisäksi luottamuksen vahvistamiseen.

8. SEURANTA JA ARVIOINTI

Seuranta on jatkuvaa ja sillä ohjataan aktivointia strategian toteuttamiseksi. Hankkeiden valintakriteerit ovat tärkeässä roolissa: näistä muodostuu tietokanta, jonka perusteella voidaan seurata hallituksen päätösten strategisuutta. Hankkeiden tuloksia ja vaikutuksia seurataan loppuraporttien ja seurantatietojen avulla. Hankkeiden toteuttajat ohjeistetaan loppuraporttien laatimiseen niin, että raporteista saadaan strategian seurannan kannalta oleellista tietoa.

Vuosittain toteutetaan asiakastyytyväisyyskysely hanketoteuttajille ja yhteistyökumppaneille kysely yhteistyön sujumisesta. Tulokset käydään läpi hallituksessa ja tehdään tarvittavia muutoksia toimintaan. Hanketoteuttajille tehdään tuloksia ja vaikuttavuutta kartoittavia haastatteluja hankkeen päättyessä.

Rahoituskauden aikana toteutetaan Aisapari-puntari kolme kertaa. Barometrityylinen kysely avaa vastaajien arvoja ja arvostuksia, käsityksiä alueen elinvoimasta sekä omasta mahdollisuudestaan vaikuttaa omaan elämään ja ympäröivään yhteisöön. Tämä antaa yhden näkökulman strategian toimien vaikuttavuuteen.

Leader-hallinnon toteutumisesta raportoidaan vuosittain. Strategian toteutumisesta voidaan teettää ulkopuolinen arviointi väliarviointina, jolloin sen tuloksia voidaan hyödyntää loppukauden toiminnassa.

STRATEGIAN TOTEUTUMISEN JA TOIMINNAN SEURANTA OHJELMAKAUDEN AIKANA

2022–
2023

Puntari
LÄHTÖTASO

2024

2025

2026

2027

Puntari
VÄLIARVIOINTI

Toimintarahan
raportointi

Toimintarahan
raportointi

Toimintarahan
raportointi

Toimintarahan
raportointi

Asiakas-
tyytyväisyys

Asiakas-
tyytyväisyys

Asiakas-
tyytyväisyys

Asiakas-
tyytyväisyys

HAASTATTELUT

HAASTATTELUT

HAASTATTELUT

HALLITUS

- Strategian toteutumisen seuranta
- Kyselyjen tulokset
- Väliarvio, puntari
- Strategia
- Kyselyt

HALLITUS

- Strategian toteutumisen seuranta
- Kyselyjen tulokset
- Väliarvio, puntari
- Strategia
- Kyselyt

HALLITUS

- Strategian toteutumisen seuranta
- Kyselyjen tulokset
- Väliarvio, puntari
- Strategia
- Kyselyt

HALLITUS

- Strategian toteutumisen seuranta
- Kyselyjen tulokset
- Väliarvio, puntari
- Strategia
- Kyselyt

Sisäinen
tyytyväisyys kysely

Sisäinen
tyytyväisyys kysely

Sisäinen
tyytyväisyys kysely

Sisäinen
tyytyväisyys kysely

Yhteistyökysely
KUMPPANIT JA SIDOSRYHMÄT

Yhteistyökysely
KUMPPANIT JA SIDOSRYHMÄT

Yhteistyökysely
KUMPPANIT JA SIDOSRYHMÄT

Yhteistyökysely
KUMPPANIT JA SIDOSRYHMÄT

Hallitus

KYSELYJEN TULOKSET

Hallitus

KYSELYJEN TULOKSET

Hallitus

KYSELYJEN TULOKSET

Hallitus

KYSELYJEN TULOKSET

2028

Puntari
LOPPUARVIO